

[Axel Kristensen.]

behøver ikke at være Tale om at foretage direkte Socialiseringer; som jeg sagde før, tror jeg slet ikke, at Ministeren vil være illoyal og prøve paa det, og det kan han heller ikke efter Loven. Men den højtærede Handelsminister sagde i sin Radiotale for nylig — det er blot et Eksempel paa, hvordan saadan noget foregaar —, at han ud fra en ærlig Vilje til at gøre det godt mod alle, saa at alle kunde være glade for ham, overvejede, om han ikke kunde lave det saadan, at de Mennesker, der ikke røg Tobak, fik Chokolade. Det lyder da meget kønt og rimeligt og retfærdigt, ikke? Jeg skal se ganske bort fra det store Administrationsapparat, som vilde være nødvendigt til dette meget lille Formaal. Men der er een Ting, man maa lægge Mærke til i denne Sag, og det er, at hvis dette skal gøres, hvis man skal rationere Chokolade og Konfekt, maa disse Varer standardiseres, for man er da ikke i Stand til at lave en Rationeringsordning, hvorefter Folk faar for et vist Beløb eller en vis Mængde, naar det er vidt forskellig Ting, de faar. Det kan ikke gøres. Altsaa kræver en saadan Ordning Standardisering af Chokoladen. Det vil sige, at man praktisk talt vilde blive nødt til at slaa alle de mange smaa Hjemmevirksomheder ihjel. Her er vi ved Kærnepunktet, der er dette: vil Ministeren i alle de mange Tilfælde, hvor han kommer ud for saadan noget, lægge størst Vægt paa at naa det tilsigtede Resultat eller paa at bevare de mange selvstændige Virksomheder i en Periode?

Det er helt rigtigt, at vi, da vi i Fjor drøftede Vareforsyningsloven i dette høje Ting, gik ind for Princippet: Varen skal følge Mærkerne. Det er jeg ogsaa villig til at gøre stadig væk. Men man har vel Lov til at undergaa en Udvikling; jeg vil da gerne være klogere, end jeg er, paa mange Punkter, og paa dette Punkt er jeg altsaa blevet klogere, end jeg var i Fjor. For jeg kunde godt se, at det, vi skrev, var rigtigt, jeg var ogsaa klar over, at det vilde volde mange Vanskeligheder — det gjorde vi udtrykkelig opmærksom paa —, men jeg var ikke dengang klar over, hvad en saadan Foranstaltning kunde bruges til, og jeg tror, at et stort Antal af de Medlemmer, der underskrev Betænkningen, heller ikke var det.

Jeg vil gerne give et Eksempel. Det eneste Sted, jeg som Minister har indført, at Varen følger Mærkerne, er for Sæben. Nu maa jeg forudskikke, at jeg ikke ved bestemt, om det, der er sket, vil blive brugt

paa den Maade, jeg nævner, men det *kan* bruges saaledes, og det rummer derfor en stor Fare for mange smaa selvstændige Virksomheder. I det Øjeblik man i Danmark ikke har Raastoffer nok til at producere Sæbe, gaar alle Sæbevirksomheder ned paa halv Drift, det vil sige, at det koster mere at lave Sæben, end det vilde koste, hvis de gik paa fuld Drift og producerede den Sæbemængde, Danmark har Brug for. Hvis man saa siger: nu skal Sæben følge Mærkerne, vil en stor Virksomhed, der er kapitalstærk, være i Stand til at sige: nu kalkulerer vi for Fremtiden, som om vi havde fuld Drift, saa kan vi sælge Varen billigere, end vi gør. Hvorefter Folk styrter derhen og køber deres Varer, og saa faar denne Virksomhed Mærkerne, saa faar den Raastofferne, og saa faar den sin Virksomhed paa fuld Drift. Den vil altsaa blive i Stand til at producere Varen til den Pris, den sælger den til med Avance. Det er rigtigt, at Befolkningen faar Varen noget billigere, men de andre Virksomheder, som ikke har været kapitalstærke nok til i en Periode at sælge med Tab, mister alle Raastoffer og bliver slaaget ihjel. Saa kan man sige: ja, det maa man se bort fra. Hvis man ingen synderlig Interesse har i de smaa Virksomheder, javel, saa ser man bort fra dette. Men det kan man ikke gøre, hvis man erkender, at det er livsvigtigt at opretholde disse Virksomheder, selv om det, at Varen følger Mærkerne, vilde være en god Ting i mange Forhold. Hvis man havde Raastoffer nok til at give dem, der ingen Mærker har, saa de kunde lave en ny Produktion og prøve at tage Konkurrencen op og se, om de kunde faa Mærkerne igen, saa var der en Mulighed, men den eksisterer ikke. Her er et Eksempel paa, at naar man skal administrere denne Lov, vil man Gang paa Gang blive stillet over for Valget mellem dette eller hint Onde og dette eller hint Gode. Det var min Overbevisning som Minister, som det vil være enhver liberalt indstillet Ministers Overbevisning, at man bør opretholde de selvstændige smaa Virksomheder, hvorimod der ikke kan næres mindste Tvivl om, at den højtærede Handelsminister har den Overbevisning, at han tjener Samfundet ved at lade disse smaa Virksomheder gaa til Grunde.

I den Situation, hvori vi staar nu, da det er saa uhyre smaat med Raastoffer, vil Produktionsordning og Fordeling af Raastofferne kunne virke paa samme Maade. Hvis man har en meget stor Virksomhed, vil man kunne foretage meget store Be-